

2. L'impressor Anton Esparbé (I)

Vista de la "Font de la Pixerada", editada l'any 1900, situada al torrent de Sant Ignasi on s'hi anava a fer la bugada i era un acte social important en la relació quotidiana d'aquells anys.

Vista del pontarró conegut com a "Salt dels Gossos" l'any 1900. Situat al torrent de Sant Ignasi, comunicava els carrers de Mossèn Bosch i de Sant Marc.

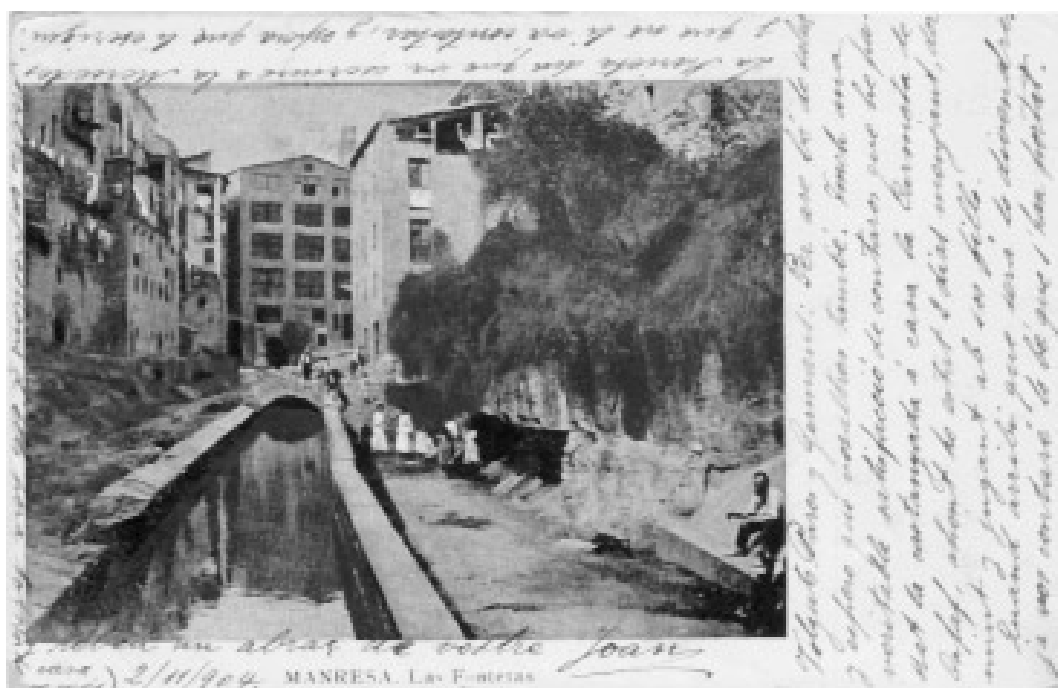
Anton Esparbé i Serra, fill d'un industrial cintaire de la ciutat s'estableix amb 18 anys al carrer de Santa Llúcia 47 com a impressor. L'any 1898 es traslladà a la Plaça Immaculada 2, als baixos de la casa del palau del Baró de Castellbell i incorporà les noves tècniques d'impressió com la litografia i la linotípia. Allí s'imprimien tot tipus de diaris, revistes i publicacions de la ciutat com "La Bugadera", "L'Arençada", "La

Montaña", "La Voz Manresana", "Diario de Manresa y su Comarca", "La Independencia", "La Llum", "Setmanari Català", "Sol Ixent", "El Estandarte Manresano", "El Tío Pitones", "El Dependiente", "Cenacle" etc. Entre els llibres que va imprimir cal destacar "Descripción de la Grandesa y Antiguitats de la Ciutat de Manresa" obra inèdita de Magí Canyelles (còdex del segle XVII).

També va ser un dels precursors de l'edició de postals a Manresa (com els impressors Abadal i Roca) i l'any 1900 inicia l'edició d'una de les sèries de postals més extenses d'aquells anys. La sèrie constava de més de 40 postals editades amb la tècnica del fotogavat amb trama amb un tamany al voltant de 90 x 140 mm. La majoria van ser impreses en blanc i negre, però també se'n van imprimir en altres colors com el magenta¹ i va

Vista de l'any 1900 de la Font de Sant Pau on els manresans anaven amb la família a passar les hores de lleure i a consumir xocolata i refrescos habillats amb els vestits de festa.

Vista de la font de "les Fontetes" situada al torrent de Sant Ignasi o Miràbile o riu Mèder, on els veïns de les rodalies anaven a proveir-se d'aigua. La postal és una de les primeres que van ser il·luminades a mà per donar-hi color. Únicament s'utilitzaven dos colors: el verd i el blau per ressaltar la vegetació i l'aigua. Observi's la dificultat per aprofitar tot l'espai lliure per escriure-hi el text epistolar que obligava, si era llarg, a escriure en els quatre costats de la vista fotogràfica i que calia anar-la girant per poder llegir-la. Al fons es pot veure la fàbrica de "Ca L'Areny" i a la dreta l'edifici de la fàbrica de "Les Fontetes" que encaixonaven el torrent amb el canal d'aprofitament de l'aigua.

ser el primer editor que les va il·luminar a mà per incorporar-hi el color i donar a la imatge l'aspecte natural de la realitat.

El disseny de l'anvers és molt variat. Va des de la vista emmarcada per una ratlla simple, fins a la vista que acaba amb uns límits difosos per deixar espai pel text epistolar. Per primera vegada edita postals en les que l'anvers és totalment ocupat per la vista fotogràfica i la llegenda sense deixar espai pel text. En tots els casos i seguint el costum d'aleshores el revers és destinat únicament a l'adreça del destinatari, per la qual cosa en aquests darrer cas la postal únicament permetia enviar la vista sense text epistolar, incorporant un requadre pel segell amb la frase "En este lado se escribe solamente la dirección"². Aquesta sèrie ja incorporava el que s'aniria universalitzant en les següents edicions de postals fent referència als organismes internacionals de correus: "UNIÓN POSTAL UNIVERSAL – UNION POSTALE UNIVERSELLE – ESPAÑA".

Les postals presenten una ciutat de principis del segle XX amb uns monuments clàssics³ que no difereixen gens d'altres edicions de postals que s'editaven aquells anys, però incorpora tres novetats importants des del punt de vista de temàtica. Per una part incideix de manera important en els aspectes ignasians de la ciutat, per a l'incipient turisme religiós motivat per la realització d'exercicis espirituals a la Cova⁴, una varietat important de les vistes de la ciutat des de diferents indrets i, sobretot, presenta la vida quotidiana dels

manresans. Aquesta darrera perspectiva es basa en les vistes d'indrets de la ciutat que els manresans freqüentaven com les fonts on la població s'abastava d'aigua⁵ o bé les fonts on anaven a passar les estones de lleure com la Font de Sant Pau⁶. D'altres indrets presents en les vistes són dos punts del recorregut del mateix torrent de Sant Ignasi: els pontarrons del "Salt dels Gossos"⁷ i el de la "Font de la Pixera".

Aquells anys el torrent de Sant Ignasi era la principal font de riquesa industrial de la ciutat. Una gran part de les indústries es trobaven al seu costat perquè aprofitaven la força de l'aigua per moure les seves màquines. Fàbriques com la del "Cal Serrano"⁸, "Ca L'Areny"⁹, "Les Fontetes"¹⁰, "El Salt", etc. quan encara no es trobava cobert pel que és actualment el carrer o Via de Sant Ignasi. Aquest torrent estava atravesat per una sèrie de pont i pontarrons entre els que hi havia el de "Santa Llúcia", de "Les Fontetes", el de "Sant Marc", etc. també era el torrent més contaminat i, anys després, es va prohibir el consum de les aigües d'aquestes fonts per insalobres. Les postals d'aquesta sèrie amb vistes costumistes incorporen per primera vegada grups de ciutadans que posen davant de la cambra del fotògraf i són un retrat viu dels manresans d'aquells anys. A la postal de la "Font de la Pixera" es veuen un grup de senyores que amb els seus coves anaven a rentar la roba a la font. Els acompanyaven els fills, que ajudaven a portar els cistells i coves de la roba.

NOTES

1. Com la que té per llegenda "S. Ignacio escribiendo Los Ejercicios"
2. D'aquesta sèrie es van imprimir dues col·leccions: una que porta aquesta frase i una altre que no la incorpora.
3. Cal destacar les vistes de la Cova de Sant Ignasi, de l'Ajuntament, de "Casa Caritat", de la Basílica de la Seu, etc
4. Hi ha postals amb la Capella Amigant, l'església del Rapte, la reproducció de quadres amb escenes de la vida del sant com Sant Ignasi malalt, escrivint els exercicis, o rebent la revelació de la fundació de la Companyia de Jesús (jesuïtes).
5. Les fonts de "Les Fontetes" era un indret situat al costat del torrent de Miràbile o de Sant Ignasi on els veïns dels carrers propers s'hi subministraven i anaven a passar l'estona.
6. Al llibre "Guia del viajero en Manresa y Cardona" de Gaietà Mas i Cornet, Barcelona 1866, pp 166 hi diu: "...en la parte baja de la speñas, sobre las cuales está edificada la ermita de San Pablo y junto al rio Cardoner hay en la roca una pintoresca fuente muy frecuentada por los manresanos. Junto a esta fuente de ha edificado una casita, en la que por un precio sumamente módico se sirve chocolate, refrescos, almuerzos y meriendas...Al efecto hay una especie de glorietas con mesas y sillas para los que deseen disfrutar de las delicias del campo.
7. També conegut amb els noms de "Sant Marc" o de "Sant Andreu" pel nom del portal de la muralla amb el mateix nom que es trobava molt a prop.
8. També anomenada de "Cal Pericon" o de "Cal Cantarell" anterior a l'any 1778 i situada al número 21 de la Via de sant Ignasi, aigües amunt de la plaça de Sant Ignasi.
9. Situada a la mateixa plaça de Sant Ignasi sobre el torrent i que va ser enderrocada l'any 1929.
10. Fundada l'any 1804 propietat de la societat formada per Codina, Dalmau, Martí i Serrano situada al marge esquerra i aigües avall de la plaça de Sant Ignasi.

Joan Vila-Masana i Portabella

NOVETAT

Marta Ferreras, Mònica C. Llorens

EL CACIQUISME
I EL DESPERTAR DE LA
SOCIETAT DE MASSES
MANRESA, 1875-1901

CeB

Centre d'Estudis del Bages